

Sygn. akt: III AUa 1085/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 września 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Iwona Szybka (spr.)

Sędziowie: SSA Ewa Chądzyńska

SSO del. Beata Michalska

Protokolant: stażysta Agata Józwiak

po rozpoznaniu w dniu 20 września 2012 r. w Łodzi

sprawy **M. G.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T.**

o emeryturę,

na skutek apelacji M. G.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 21 września 2010 r., sygn. akt: V U 488/10;

- 1. zmienia zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego i przyznaje M. G. prawo do emerytury od dnia 1 kwietnia 2010 r.**
- 2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w T. na rzecz M. G. kwotę 300,00 (trzysta) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.**

Sygn. akt III AUa 1085/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 30.03.2010r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. M.. odmówił M. G. prawa do emerytury, ponieważ ubezpieczony nie udowodnił 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Odwołanie od tej decyzji wniósł M. G. domagając się jej zmiany i przyznania prawa do emerytury.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 21 września 2010r. Sad Okręgowy w Piotrkowie Tryb. oddalił odwołanie.

Sąd oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach i rozważaniach:

M. G. urodził się 1.04.1950r., 3 marca 2010r. złożył wniosek o emeryturę. ZUS uznał za udowodnione ponad 25 lat okresów składkowych oraz 13 lat 6 miesięcy i 26 dni pracy w warunkach szczególnych. ZUS nie zaliczył do okresu pracy w warunkach szczególnych okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej. Wnioskodawca pracował od 27.01.1967r. do 20.09.1974r. w Zakładach (...) S.A. w T. M.. W okresie od 26.06.1970r. do 14.06.1972r. odbywał zasadniczą służbę wojskową. Zakład pracy wystawił wnioskodawcy świadectwo wykonywania pracy w warunkach

szczególnych od 27.01.1967r. do 20.09.1974r. W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał odwołanie za niezasadne. Powołał się na art. 32 ust. 1 i art. 184 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz na rozporządzenie Rady Ministrów z 7.02.1983r. Wskazał, że spór pomiędzy stronami sprowadzał się do ustalenia, czy wnioskodawca spełnił warunek 15 lat pracy w warunkach szczególnych, ponieważ inne przesłanki nie były przez ZUS kwestionowane. Sąd Okręgowy podzielił stanowisko ZUS, że okres odbywania zasadniczej służby wojskowej nie jest okresem pracy w warunkach szczególnych. W tym czasie wnioskodawca nie świadczył pracy w ramach stosunku pracy, którego przesłanki określone są w art. 22 kp. Ponadto wykładnia gramatyczna art. 108 ustawy z dnia 21.11.1967r. o powszechnym obowiązku obrony kraju prowadzi do wniosku, że okres zasadniczej służby wojskowej zalicza się do uprawnień wynikających ze stosunku pracy. W przepisie tym mowa o uprawnieniach wynikających ze stosunku pracy, a nie uprawnieniach emerytalnych. Sąd Okręgowy nie podzielił stanowiska Sądu Najwyższego zawartego w wyroku z dnia 6.04.2006r. (III UK 5/06),

Apelację od tego wyroku wniósł M. G. domagając się jego zmiany i przyznania emerytury.

Wyrokiem z dnia 31 maja 2011r. Sąd Apelacyjny w Łodzi oddalił apelację wnioskodawcy.

Sąd Apelacyjny stanął na stanowisku, że na gruncie dotychczasowego orzecznictwa Sadu Najwyższego nie jest przesądzona zasada zaliczania okresu służby wojskowej do uprawnień emerytalnych pracowników. Za uzasadnione uznał stanowisko Sądu I instancji, że rozporządzenie RM z 7.02.1983r. nie obejmuje okresu służby wojskowej jako pracy w warunkach szczególnych. Za prawidłowe w konsekwencji uznał Sąd Apelacyjny stanowisko Sądu Okręgowego, że podczas odbywania służby wojskowej ubezpieczony nie świadczył pracy, bo celem służby wojskowej jest realizacja warunków związanych z obronnością kraju. Zasadnicza kwestia dotycząca możliwości zaliczenia służby wojskowej do pracy w warunkach szczególnych wynika z oceny przepisów prawnych jakie obowiązywały w czasie jej odbywania tj. w latach 1970-1972. W tym okresie obowiązywała ustawa z 21.11.1967r. o powszechnym obowiązku obrony. Sąd Apelacyjny podzielił wykładnię przepisu art. 108 tej ustawy dokonaną przez Sąd Okręgowy. Sąd Apelacyjny podniósł ponadto, że z analizy akt rentowych i zeznań wnioskodawcy wynika, że przed powołaniem do służby wojskowej wnioskodawca nie pracował w warunkach szczególnych. Dlatego też chociażby już z tej przyczyny roszczenie wnioskodawcy nie zasługuje na uwzględnienie. Także analiza przepisów obowiązujących w czasie pełnienia przez wnioskodawcę służby wojskowej nie daje podstaw do zaliczenia jej okresu do pracy w warunkach szczególnych. Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę na niejednolite stanowisko Sądu Najwyższego w tym zakresie. W ocenie Sądu Apelacyjnego wnioskodawca nie może wywodzić swoich uprawnień z wyroku SN z 6.04.2006r., gdyż wyrok ten zapadł na gruncie nie obowiązującej ustawy z dnia 30.01.1959r. Zastosowanie będzie miał natomiast wyrok SN z 11.03.2009r. II UK 247/08, w którym SN stwierdził, że w stosunku do służby wojskowej odbywanej w latach 1967-1969 zakres odesłania do przepisów dotychczasowych z art. 32 ustawy emerytalnej nie obejmuje możliwości zaliczenia na podstawie kiedykolwiek obowiązujących przepisów okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej do okresu wykonywania pracy w warunkach szczególnych, której definicję zawiera art. 32. Na marginesie Sąd Apelacyjny podniósł, że zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia praca w poligrafii nie była wówczas zaliczana do pracy w I kategorii zatrudnienia. Ponadto Sąd Apelacyjny wskazał, że par. 5 rozporządzenia Rady Ministrów z 10 września 1956r. w sprawie zaliczania pracowników do kategorii zatrudnienia utracił moc. Stanowisko co do utraty mocy obowiązującej par. 5 zaprezentował również Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia 25.02.2010r. wydanych w sprawach II UK 215/09 i II UK 219/09 (niepublikowanych), w których nie podzielił stanowiska Sądu Najwyższego wyrażonego w wyroku z dnia 11 marca 2009r. Sąd w w/w sprawach możliwość zaliczenia okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej do pracy w warunkach szczególnych oparł na ustaleniach, że praca wykonywana przed służbą była pracą zaliczoną do I kategorii zatrudnienia.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego wniósł do Sądu Najwyższego Marek G..

Sąd Najwyższy po rozpoznaniu skargi kasacyjnej M. G., wyrokiem z dnia 12 kwietnia 2012r. (I UK 347/12) uchylił zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego i przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

W uzasadnieniu Sąd Najwyższy podniósł, że trafny jest pogląd skarżącego odnośnie do wymogu stosowania regulacji prawnych obowiązujących w okresie odbywania przez wnioskodawcę zasadniczej służby wojskowej, to jest brzmienia przepisów uprawniających zaliczenie czasu odbywania służby wojskowej do okresu zatrudnienia, w tym w warunkach szczególnych w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. W niniejszej sprawie zastosowanie będą miały przepisy obowiązujące w okresie od 26 czerwca 1970r. do 14 czerwca 1972r. W tym czasie obowiązywał art. 108 ust. 1 ustawy o powszechnym obowiązku obrony (Dz.U. z 1967r. Nr 44, poz. 440). Od dnia 29.11.1967r. przepis art. 108 ust. 1 stanowił o zaliczaniu okresu odbytej służby wojskowej do wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem pracowników, którzy po odbyciu służby podjęli – w określonym ustawowo terminie – zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym byli zatrudnieni przed powołaniem do służby. Z kolei w myśl art. 108 ust. 4 powołanej ustawy zastosowanie miało rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin. Zgodnie z par. 5 tego rozporządzenia żołnierzowi, który podjął zatrudnienie wlicza się czas odbywania służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym podjął zatrudnienie, w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem oraz w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie. Zdaniem Sądu Najwyższego z powyższego wynika, że wlicza się także uprawnienia wynikające z systemu zabezpieczenia społecznego w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie, a zatem również wynikające z par. 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. Sąd Najwyższy podkreślił, że Sąd Apelacyjny nie przeprowadził dowodu podważającego ustalenie Sądu I instancji w postaci przyjęcia za dowód zaświadczenia pracodawcy, że wnioskodawca od 27 stycznia 1967r. do 20 września 1974r. był zatrudniony w warunkach szczególnych stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przy wykonywaniu prac polegających na drukowaniu i uszlachetnianiu druków, jako maszynista maszyn typograficznych i arkuszowych. Dlatego też Sąd Najwyższy podzielił stanowisko skarżącego, że po zaliczeniu okresu służby wojskowej do stażu pracy w warunkach szczególnych wnioskodawca legitymuje się ponad 15 letnim okresem pracy w warunkach szczególnych i spełnia przesłanki do przyznania mu wcześniejszej emerytury z tytułu zatrudnienia w warunkach szczególnych na mocy art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Ponadto Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że dokonanie przez Sąd Apelacyjny własnych ustaleń odmiennych od ustaleń Sądu I instancji bez przeprowadzenia w tym zakresie jakichkolwiek dowodów – w sytuacji, gdy apelacja nie czyniła żadnych zarzutów dotyczących ustalonego stanu faktycznego, zresztą jako bezspornego, poprzez niekorzystne dla skarżącego ustalenie, że przed rozpoczęciem służby wojskowej M. G. nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych, bo tylko przyuczał się do zawodu maszynisty typograficznego – byłoby dopuszczalne, gdyby dowody te miały jednoznaczną wymowę, a ocena sądu I instancji była oczywiście błędna. Same, nawet poważne, wątpliwości co do trafności oceny dokonanej przez Sąd I instancji, jeśli tylko nie wykroczyła ona poza granice określone w art. 233 par. 1 kpc, nie powinny stwarzać podstawy do zajęcia przez Sąd drugiej instancji odmiennego stanowiska. Sąd Najwyższy powołał się na uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 1999r. III CZP 59/98 (OSNC 1999r. z. 7-8, poz. 124).

Rozpoznając sprawę ponownie Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja jest uzasadniona i skutkuje zmianą zaskarżonego wyroku i przyznaniem M. G. prawa do emerytury od dnia 1 kwietnia 2010r.

Zgodnie z treścią art. 398²⁰ kpc Sąd, któremu sprawa została przekazana, związany jest wykładnią prawa dokonaną w tej sprawie przez Sąd Najwyższy.

Ustalenie znaczenia przepisów prawa przez Sąd Najwyższy w wyroku uchylającym wyrok sądu drugiej instancji i przekazującym sprawę do ponownego rozpoznania jest wiążące w toku dalszego postępowania. (por. wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z 2009-12-16, I CSK 196/09).

Jak wynika z niespornego między stronami stanu faktycznego wnioskodawca udowodnił okres pracy w warunkach szczególnych w wymiarze 13 lat, 6 miesięcy i 23 dni. Do okresu pracy w warunkach szczególnych organ rentowy zaliczył

okres od 27.01.1967r. do 25.06.1970r., od 15.06.1972r. do 20.09.1974r. i od 21.10.1974r. do 6.09.1982r. Organ rentowy nie zaliczył do pracy w warunkach szczególnych okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej od 26.06.1970r. do 14.06.1972r. Oznacza to, że jest niekwestyjne, że wnioskodawca pracował w warunkach szczególnych przed odbywaniem służby wojskowej jaki i po jej odbyciu oraz, że do pracy powrócił przed upływem 30 dni od zakończenia służby wojskowej. W takim stanie faktycznym sprawy Sąd Najwyższy rozpoznający skargę kasacyjną wnioskodawcy od niekorzystnego dla niego wyroku Sądu Apelacyjnego, dokonał wykładni obowiązujących w czasie pełnienia służby wojskowej przepisów tj. artykułu 108 ustawy o powszechnym obowiązku obrony (Dz.U. z 1967r. Nr 44, poz. 440), rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin oraz par. 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze i zajął nie budzące wątpliwości stanowisko, że okres zasadniczej służby wojskowej powinien być wnioskodawcy zaliczony do okresu pracy w warunkach szczególnych. Ponadto w uzasadnieniu wyroku z dnia 12 kwietnia 2012r. Sąd Najwyższy wyraźnie podzielił stanowisko skarżącego, że po zaliczeniu okresu służby wojskowej do stażu pracy w warunkach szczególnych skarżący legitymuje się ponad 15 letnim okresem pracy w warunkach szczególnych i spełnia przesłanki do przyznania mu wcześniejszej emerytury z tytułu zatrudnienia w warunkach szczególnych na mocy art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Jednocześnie Sąd Najwyższy nie znalazł podstaw do zmiany ustalonego przez Sąd I instancji stanu faktycznego.

Stąd też Sąd Apelacyjny rozpoznając sprawę ponownie i stosując się do wykładni prawa i wytycznych Sądu Najwyższego zawartych w uzasadnieniu wyroku z dnia 12.04.2012r. (I UK 347/12) uchylającego wyrok Sądu Apelacyjnego, zmienił na podstawie art. 386 par. 1 kpc zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego i poprzedzającą go decyzję organu rentowego i przyznał M. G. prawo do emerytury z dniem ukończenia 60 roku życia, czyli z dniem 1 kwietnia 2010r.

O kosztach procesu Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 kpc. Na kwotę 300,00 zł. składa się opłata od apelacji (30,00 zł.), opłata od skargi kasacyjnej (30,00 zł.) oraz wynagrodzenie pełnomocnika ubezpieczonego za postępowanie kasacyjne (120,00 zł.) i przed Sądem Apelacyjnym (120,00 zł.)

Sędziowie Przewodniczący